

مؤسسه فرهنگی تحقیقاتی

به رنگ صبر

خاطرات خانم فاطمه صدر

به کوشش / / فاطمه نقوی

به‌زنگِ صبر (تاریخ شفاهی ۶)

خاطرات خانم فاطمه صدر به کوشش: فاطمه نقوی

نمایه‌ساز: سمیه فرجی نمونه‌خوان: زهره فرزانه

ویرامتان: شیمافکار

گرافیکست: حسین علی‌پور

صفحه‌آرا: سهیلا کوه‌نورد

ناظر فنی چاپ: سید محمد فروغی

تتوگرافی: نوید

چاپ: صبا صحافی: آفتاب

نمیت چاپ: اول: ۱۳۹۹ تیراژ: ۱۰۰۰ نسخه

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۵۶۷۶-۷۸-۵ بها: ۷۵۰۰۰ ریال

ویرایش: موسسه فرهنگی تحقیقاتی امام موسی صدر محفوظ است.

سرشناسه:	صدر، فاطمه، ۱۳۲۱-، مصاحبه‌شونده
عنوان و نام پدیدآور:	به‌زنگِ صبر: خاطرات خانم فاطمه صدر به کوشش فاطمه نقوی.
مشخصات نشر:	موسسه فرهنگی تحقیقاتی امام موسی صدر ۱۳۹۹.
مشخصات ظاهری:	۵ ص.
فروست:	تاریخ شفاهی ۶
شابک:	۹۷۸-۶۰۰-۵۶۷۶-۷۸-۵
وضعیت فهرست نویسی:	فیا
عنوان دیگر:	خاطرات خانم فاطمه صدر
موضوع:	صدر، فاطمه، ۱۳۲۱-، مصاحبه‌شونده
موضوع:	صدر، موسی، ۱۳۰۷-، دوست و آشنایان -- خاطرات
موضوع:	Sadr, Mu... and associates -- Diaries
موضوع:	مجتهدان و علما -- لبنان -- سرگذشت زندگی
موضوع:	Biography -- Lebanon -- J...ama
شناسه افزوده:	نقوی، فاطمه، ۱۳۶۳-، مصاحبه‌گر
رده بندی کنگره:	BP۵۵/۲
رده بندی دیویی:	۲۹۷/۹۹۸
شماره کتابشناسی ملی:	۶۱۴۵۷۵۷

- فهرست -

۱۱	سخن ناشر
۱۵	پیشگفتار
۲۳	فصل اول: دیدار در تهران؛ خانه پدری
۱۲	فصل دوم: دیدار در نجف؛ زندگی مشترک
۲۴۹	فصل سوم: وقایع و رویدادها
۵۹	گاه‌شمار زندگی سید محمدباقر صدر و فاطمه صدر
۳۷۱	تصاویر و اسناد
۴۰۹	پیوست‌ها
۵۴۳	نمایه
۵۵۶	شجره‌نامه

سخن ناشر

اهمیت یافتن مقوله «هویت ملی» در معادلات سیاسی و اجتماعی جوامع بشری، موقعیت ویژه‌ای نیز به «تاریخ» بخشیده است. اگر در گذشته، تاریخ فقط روایتی انسان‌وار از وقایع بود، امروز تاریخ با شاخه‌ها و گرایش‌های مختلف و متعددی به اموری فراتر از روایت وقایع می‌پردازد. بررسی ریشه‌ها و وقایع، ال‌جامع و تبارشناسی ویژگی‌ها و معضلات هر جامعه با نگرشی تاریخی، در کنار سایر علوم و معارف انسانی، از دیگر کارکردهای متأخر تاریخ است. البته، روشن است که برای رسیدن به این اهداف، علم تاریخ نیز از روش‌ها و شیوه‌های جدیدتری برای جمع‌آوری داده‌ها و پردازش آن‌ها بهره برده است. «تاریخ شفاهی» که جمع‌آوری خاطرات و روایت‌های شفاهی وقایع تاریخی است یکی از این روش‌هاست. شاید این روش جدید از جهاتی کهن‌ترین شیوه تاریخ‌نگاری هم تلقی گردد. اما بی‌شک تفاوت اصلی را باید در روش‌شناسی جست‌وجو کرد. در دهه‌های اخیر مراکز علمی و پژوهشی توجه خاصی به این روش معطوف کرده‌اند.

محتوای تاریخ شفاهی که از طریق مصاحبه فراهم می‌آید، شامل مشاهدات و تجربه‌های تاریخی اشخاص یا نقل قول‌های آنان از دیگر بازیگران صحنه تاریخ است. در تاریخ شفاهی مصاحبه‌گر به راوی کمک می‌کند که در بیان خاطرات خود علاوه بر شرح وقایع تاریخی، احساس و نظر خود را درباره آن موضوعات نیز بیان کند. درحقیقت تاریخ شفاهی محصول تلاش مشترک مصاحبه‌گر و مصاحبه‌شونده است و کیفیت داده‌های به دست آمده ارتباط نزدیکی با کارآمدی و تسلط مصاحبه‌گر بر موضوع مورد بحث و قدرت حافظه و البته اهمیت مشاهدات مصاحبه‌شونده دارد.

بدیهی است که گذشت زمان مصلحت‌انگاری راوی را تا اندازه بسیاری کاهش می‌دهد و سبب می‌شود که او با اطمینان خاطر بیشتری به بیان خاطرات خود بپردازد. چه‌بسا بسیاری از خاطرات، هرچند اکتفا به سینه‌های تاریخی باقی مانده تنها اطلاعات موجه درباره شخص یا حادثه‌ای باشد که دارای اهمیت فراوان نیز هست.

آنچه از این گونه تاریخ‌نگاری به دست می‌آید روایتی است مستند که در کنار دیگر اطلاعات، بخشی از مجموعه‌ای تاریخی را، به‌ویژه در حوزه تاریخ معاصر، تا حدود بسیاری حل می‌کند.

چنین شیوه‌ای این بستر را برای محقق فراهم می‌آورد که حوادث را نه از یک روزنه که آن را به مثابه نوعی تجربه بمعنی «زیاد و به بازگویی آن بپردازد. و به این ترتیب بدور از حالت «فعال» این ظرفیت را پیدا کند که در قضاوت تاریخی به استنادات بیشتری دست یافته و در سیر مطالعاتی خود از اعتبار و اعتماد بیشتری برخوردار شود. براساس همین ضرورت بود که مؤسسه فرهنگی تحقیقاتی امام موسی صدر طرح تاریخ شفاهی امام موسی صدر را با هدف ثبت و

ضبط خاطرات نزدیکان و دوستان و همکاران و مرتبطان با ایشان در دستور کار قرار داد.

جایگاه ممتاز امام موسی صدر از جهات مختلف بر اهمیت این طرح می افزاید. وابستگی به یکی از خاندان مهم شیعه، حضور مؤثر در حوزه علمی قم و نجف، تحصیل در دانشگاه و ارتباط با مراکز علمی و دانشگاهی، فعالیت های فرهنگی و اجتماعی گسترده در ایران، عراق و لبنان، رهبری سیاسی و دینی شیعیان لبنان، ارتباطات وسیع سیاسی و فرهنگی با مجامع بین المللی و دولت ها و مات ها، سازمان ها، سایر کشورها، ایفای نقش به مثابه اندیشمند و متفکر دینی، گامی گسترده با عالمان ادیان و مذاهب اسلامی و غیراسلامی، تأثیر عمیق در لبنان و خاورمیانه و غیر اینها همگی شاهدی بر اهمیت جایگاه امام موسی صدر و ضرورت اجرای این طرح است. در این پیوند از آرشیو بهشت ۱۳۸۹ «گروه تاریخ شفاهی» مؤسسه تشکیل شد و مطالعه دقیق آثار و منابع مکتوب مرتبط را آغاز کرد تا ضمن آشنایی بیشتر با زوایا و سوانح زندگی و دیدگاه های امام صدر، اولاً سرفصل های اصلی طرح را تعیین ثانیاً پرسش ها و ابهامات را مشخص و ثالثاً صاحبان خاطرات و امثالین مرتبط با ایشان را شناسایی کند تا مصاحبه ها با هدف گذاری و از حداکثر بهره گیری صورت بگیرد.

گام بعدی تماس با افراد و ضبط خاطرات بود که به رغم برخی مشکلات با سرعتی کم، اما امیدبخش آغاز شد. دیدار با دوستان و یاران امام صدر و مرتبطان و مطلعان از فعالیت های ایشان که صمیمانه همکاران ما را به حضور می پذیرند موجب امید و شادمانی بود. هرچند فقدان برخی افراد و ضعف حافظه علمای از مصاحبه شوندگان تأسف عمیق همکاران طرح را بر می انگیزد.

همین امر اهمیت ضبط هرچه سریع‌تر خاطرات را مضاعف می‌سازد. درخواست و انتظار ما از همه کسانی که با امام صدر ارتباط داشته و یا از نزدیک شاهد فعالیت‌های مختلف ایشان بوده‌اند این است که دست‌همکاران ما را در این پروژه بفشارند و آنان را میهمان خاطرات شنیدنی هرچند کوتاه خود سازند. لطفاً از طرق زیر با ما تماس حاصل فرمایید و با ارسال عکس یا نامه یا سند یا آثار صوتی و تصویری یا دست‌نوشته بر غنای مرکز اسناد مؤسسه بیفزایید. سپاسگزار شما نیز هستیم.

تلفن: ۰۲۱-۸۸۴۹۴۱۶۲-۳

پست الکترونیکی: oralhistory@imamsadr.ir

وبگاه: www.imamsadr.ir

نشانی: تهران میدان هفت تیر، کوچه شریعتی، پلاک ۱۰، واحد ۲

مؤسسه فرهنگی تحقیقاتی امام موسی صدر